

parlat general, on no sembla haver-se conservat més que en una estreta i extrema simolsa nòrdica de la Romània: el normando-picard d'on és manllevat el fr. *cambré* (com ho denuncia la KA conservada), i algun parlar dels Alps (rètics i alt-italians; cf. REW 1564, FEW II, 164); car és arbitrari atribuir això a la llengua d'Oc, puix que no figura més que en els patuesos moderns (la corrent expansió del francès culte), però no en la llengua antiga (res en PSW ni PDPF).⁴

Que hi hagi algun altre descendent de CAMARA RASA en les comarques pirinenques és més incert. Potser tanmateix *kambrená* en te. de Fígols, a la Conca de Tremp (XVIII, 103) per més que sigui el nom d'una «llau» o coma fonda, concavitat, car el cóncau no va sense un convex, si s'estengué el nom des d'aquest; fonèticament és possible que així com la dissimilació canvià la *r* en *d* en *Cambre(s)dase*, aquí la mudés en *-n-*, car la caiguda de la *-s-* entre vocals, en aquest meridiana es produeix amb extensió radical, fins darrere de l'accent: *Avedosa* > *Bedoa*, *-doga*, *Avellanua* < *-osa*, *Gargallua*, *Argentues* (ARGERES TONSAS (vegeu aquests arts.), mall. *esquena d'à* < *d'ase*, *Castell-dans* < *Castellàsens*.

Hi ha, però, un fet que ens en fa dubtar: és que aquest nom semblava inseparable de *Cambrenui*, pda. d'Alta Ribagorça (E.T.C. II, 62, 63), que pel sufix creuríem d'arrel bascoide, si bé és cert que no se li veu enllaç possible amb lèxic basc, ni gaire relació amb res de romànic; si assagéssim derivar aquest del cast. *cambrón*, *-onero* 'arç', amb dissimilació de *o-ú* en *-e-*, de tota manera hauríem de deslligar-lo de *Cambrená*, car en aquest ja no hi hauria condicions dissimiladores; fora que suposéssim alteració de *-nà* en *-nui* per mor de *Montanui*, dins el municipi del qual es troba *Cambrenui*.

¹ Ponsich (que li devia comunicar aquest text, car el bon Guiter s'absté sempre —prudentment!— de citar les seves fonts) ho trobà tan estrany que proposa esmenar-ho en *Castella pendente*. Ningú, però, creuria en aquesta esmena; car el plural neutre *castella* exigiria un pl. n. *pendentia*; o bé, amb un sing. abl.: *pendente*, caldria *castello*. —² «Parva catena» en Caecilius, «redimiculum» en Festus, «braccialetto» en Cató, Livi i Horaci «*catella sunt catenulae* colli unde et nomen» St. Isidor (XIX, xxxi); GGL II, 346.9, IV, 29.10. —³ D'aquest nom, ja tan conegut que no val la pena de fer article especial, aprofitem aquesta ocasió per donar les dades i judicis essencials des del punt de vista històrico-etimològic. Viu encara avui com a nom de la llarga i considerable serra que separa les comarques Vall d'Albaida i Mariola-Aitana, com he comprovat jo mateix, oint *benikadél* a Beniatjar, Salem i Terrateig, en les enquestes de 1962 i 1963. S'hi alçava a dalt un fort castell, del qual s'apoderà el Cid Campeador, i el Poema transmès per Per Abbat l'anomena *Penna Cadiella*, vv. 1163, 1164 i 1330. Aquesta forma, amb la inicial no arabitzada, es manté després, encara, en la llengua escrita: *Penacadel* en la Crò-

nica de Jaume I, ed. Ag., pp. 388, 389... En el te. del castell de *Penacadel* consta que es trobava l'alqueria de *Beniayar*, doc. de 1258, la de Bèlgida (en un del mateix any), i la de *Bèrnia* a. 1263 (MtzFdo. Doc. Val. ACA I, números 142, 179 i 460). MzPi en la seva ed. del *Cid* (pp. 789-792) hi afegeix *Penna Cadiella* en un doc. cast. de 1075; *Penna Cadiella* en *Annales Toledanos* I, i *Penacadel* en Ordericus Vitalis, tots dos amb referència a 1125; *Penna-* o *Pinna-catel* en la Hist. llatina del *Cid*; i de fonts catalanes *Penna Cadell* en docs. de 1275 i 1364, ultra el de 1258 (probablement el ja citat). En alguna de les formes castellanes, observem diftong *ie*, que deu ser castellanització de Per Abbat i dels companys del Campeador (no en la *Hist. llatina* etc.); però a totes les citades, fora d'aquelles, s'ha emmudit ja la *-a* final, que els moriscos valencians pronunciaven *-e* en llur àrab local (cf. la *Dotrina* del Bisbe Ayala), i que fou eliminada pels conquistadors i repobladors catalans, adaptant-ho a la fonètica del català i de l'hispano-romànic en general. Però els moros més arabitzats hi havien mudat la *p-* en *b-*, i adaptat al tipus trivial dels NLL en *Beni-*; el fenomen tan exemplificat en el vol. I, 257-259 i passim. Quant a la forma amb *B-* és ja la que dona SSiv., p. 110, on se citen docs. medievals sense distingir-la, però, de l'altra; en tot cas és ja l'única que han emprat els historiadors i erudits valencians, Chabàs, Ribera, Alemany etc., començant per Cavanilles, que en dona, després de pujar-hi al cim, una bella i detallada descripció (*Observ.* II, 135), com una serra escarpada, d'aspres pendents, sembrats de penyals i precipicis, i d'estreta i llarga carena; hi constata un pou, aparentment natural, de 40 m., de fons aquós; que no sé si és la cova on Vicedo i F. Pacheco (GGC, pp. 26.748, 792) feren importants troballes prehistòriques i altres de sepulcrales i ceràmiques. V. la valuosa nota etimològico-històrica de Julià Ribera (*Disert. y Op.* II, 267-275). No asseguro, no tenint a mà el text de Yacut que sigui possible la identificació amb un *Benalcantil*, que admet Alemany (*Geogr.*, p. 95) —¿no seria més aviat el *Benalcantil* d'Alacant?— MzPi no va explicar l'etimologia del segon membre del nom, i alguns (com *AlcM*) han suggerit el llatí *catellus* 'cadell', sense gaire reflexió, car salta a la vista que no es podia donar el nom 'gosset o cria jove d'animal', a una serra de gran altura i enorme longitud, i transcendència geogràfica, amb fort castell i grosses penyes. L'etimologia *CATELLA* 'cadena de muntanya' és evident. La serra de Benicadell, com ja posaven de relleu Cavanilles i Figueres Pacheco, continua a l'O. fins enllaçar amb la d'Agullent i Mariola, i per llevant fins damunt de Lorxa de l'Assafor. Amb *-t-* pogueren sentir-lo encara els invasors mahometans, tot fent-ne *t* emfàtica, que com a sonora passa tan sovint a *d* romànica. No pertot, però, fou així, en la zona de subtrat mossàrab. Car, ultra *Beni-tatxell* (del qual tractarem novament a la *T-*), hi va haver una important